

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/122/2004

POLACY O DZIAŁALNOŚCI TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

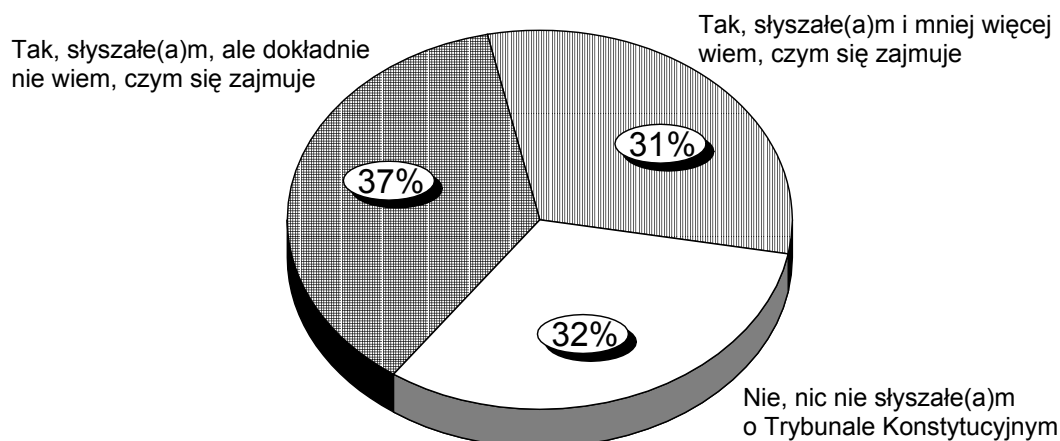
Trybunał Konstytucyjny został powołany do życia, by stać na straży konstytucji, tzn. strzec zgodności nowo uchwalanego prawa z ustawą zasadniczą. Jednak dopiero w ostatnim czasie orzeczenia Trybunału stały się głośne i fakt istnienia tej instytucji mógł się utrwalić w świadomości społecznej. Trybunał uznał za niezgodną z konstytucją m.in. ustawę o biopaliwach, *de facto* zmuszającą kierowców do stosowania w silnikach swych samochodów paliwa z domieszką biokomponentów i niedającą prawa wyboru. Jeszcze większe znaczenie dla życia i zdrowia Polaków miało uznanie za niezgodną z konstytucją ustawy o Narodowym Funduszu Zdrowia, forsowanej przez rząd Leszka Millera. Uznanie za niekonstytucyjny kolejnego projektu ustawy zdrowotnej, mimo że ustrzegło Polaków przed złym prawem, jednocześnie sprawiło olbrzymie zamieszanie, ponieważ powstało niebezpieczeństwo, że w 2005 roku nie będzie żadnej obowiązującej ustawy regulującej tę sferę życia.

Mimo wagi podejmowanych spraw i decyzji Trybunał Konstytucyjny jest instytucją mało znaną Polakom. Zgodnie z deklaracjami ankietowanych¹, ponad dwie trzecie (68%) zetknęło się z nazwą tej instytucji, w tym tylko niespełna jedna trzecia (31%) mniej więcej się orientuje, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny.

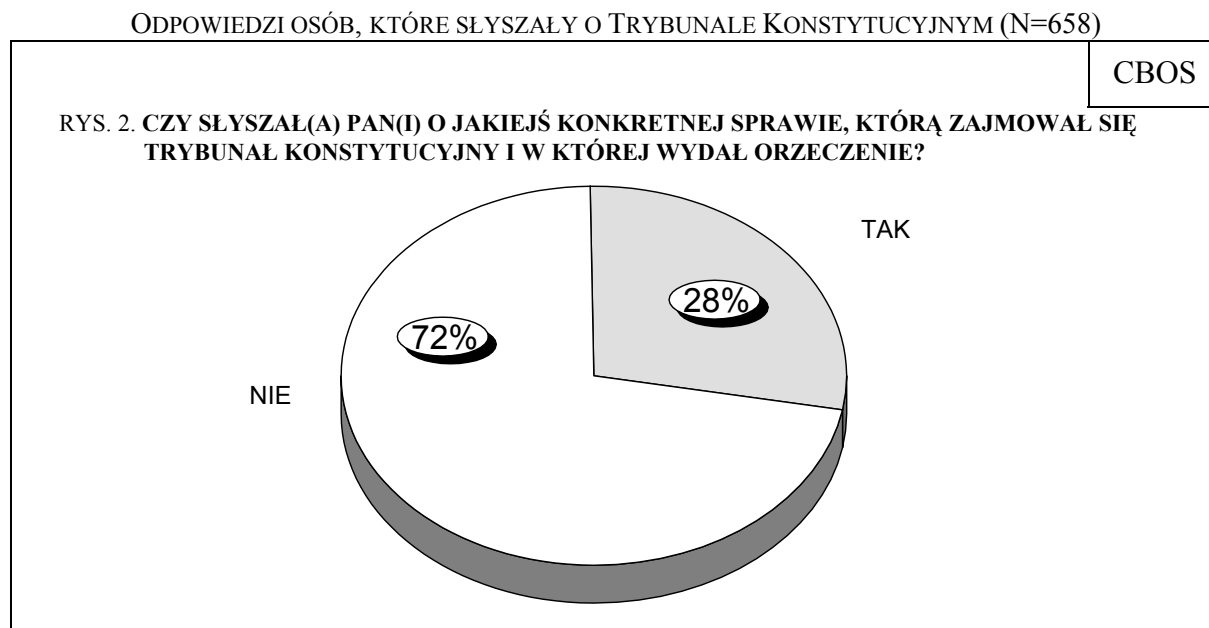
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (169) przeprowadzono w dniach 18-21 czerwca 2004 roku na liczącej 961 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

RYS. 1. CZY SŁYSZAŁ(A) PAN(I) O DZIAŁALNOŚCI TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO?

Jednocześnie, gdy sprawę dążyć dalej, okazuje się, że tylko nieco ponad jedna czwarta tych, którzy cokolwiek wiedzą o tej instytucji, słyszała o jakiejś konkretnej sprawie, którą zajmował się Trybunał Konstytucyjny, bądź spotkało się z jakimś orzeczeniem tej instytucji. Zatem w stosunku do ogółu badanych tylko 19% deklaruje, że zna jakąś sprawę, którą zajmował się Trybunał. Z tego jedna piąta nie jest w stanie przywołać żadnego przykładu takiej sprawy, a więc - jak można przypuszczać - faktycznie żadnej takiej sprawy nie zna, a co dziewiąty w sposób ewidentny myli Trybunał Konstytucyjny i sprawy, którymi on się zajmuje, z jakąś inną instytucją państwa lub jej kompetencjami. (Najczęściej mylono Trybunał Konstytucyjny z sejmową komisją śledczą badającą sprawę Rywina, Instytutem Pamięci Narodowej i Najwyższą Izbą Kontroli.) Można zatem powiedzieć, że w sumie tylko 13% ogółu badanych rzeczywiście orientuje się co do zakresu spraw, którymi zajmuje się Trybunał Konstytucyjny, ponieważ potrafi wymienić jakiś konkretny przykład orzeczenia Trybunału lub przynajmniej w mniej lub bardziej przybliżony sposób opisać jego kompetencje.

Z niskim odsetkiem badanych mających jakąkolwiek wiedzę o Trybunale Konstytucyjnym i jego działalności idzie w parze słaba znajomość osób zajmujących w tej instytucji najważniejsze stanowiska. Prezesa Trybunału Konstytucyjnego Marka Safjana nie rozpoznaje ponad trzy czwarte badanych (76%)².

Najbardziej znaną sprawą, którą zajmował się Trybunał Konstytucyjny, była ustawa o Narodowym Funduszu Zdrowia. Blisko dwie piąte ankietowanych deklarujących, iż mają jakąś wiedzę o Trybunale Konstytucyjnym i jego orzeczeniach, wymieniło właśnie tę sprawę jako przykład jego działalności. Znane, choć w wyraźnie mniejszym stopniu, jest także orzeczenie Trybunału w sprawie ustawy o biopaliwach, dzięki któremu kolejny projekt tej kontrowersyjnej ustawy nie został wprowadzony w życie. Inne przykłady orzeczeń były wymieniane już tylko sporadycznie - 9% badanych z tej grupy podało jakiś przykład orzeczenia dotyczącego podatków lub innej sprawy o charakterze finansowym, 6% - jakąś inną sprawę, taki sam odsetek nie podał żadnego przykładu, tylko w sposób opisowy przywołał zakres kompetencji Trybunału Konstytucyjnego.

---

² Patrz komunikat CBOS „Zaufanie do polityków w czerwcu”, lipiec 2004.

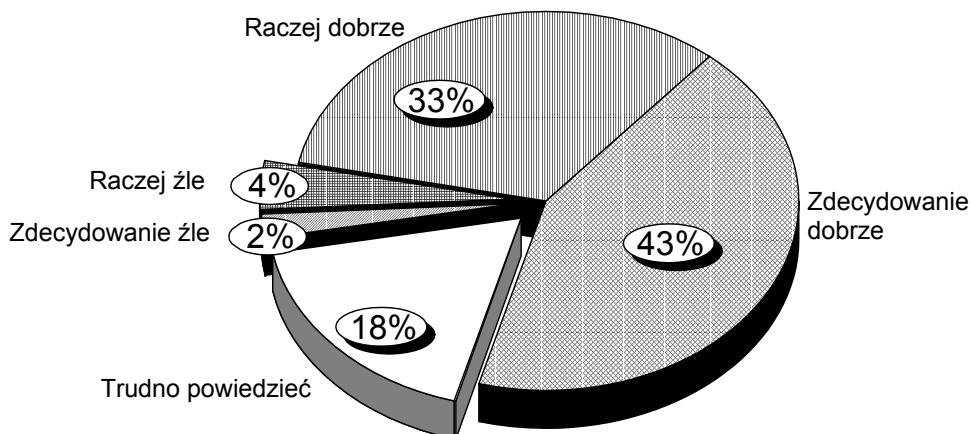
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE SŁYSZAŁY O TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM
I JAKIEJŚ SPRAWIE, W KTÓREJ WYDAŁ ORZECZENIE (N=182)

		CBOS
Co to była za sprawa?		
Ustawa o Narodowym Funduszu Zdrowia		39%
Ustawa o biopaliwach		12%
Sprawy o charakterze finansowym bądź dotyczące podatków		9%
Inne konkretne przykłady: sprawy mieszkaniowe, dotyczące szkolnictwa, sądownictwa, prawa, służb specjalnych		6%
Odpowiedzi podające definicję lub opis kompetencji Trybunału Konstytucyjnego		6%
Odpowiedzi ogólnikowe		2%
Odpowiedzi nie na temat lub błędne, w których respondent myli Trybunał Konstytucyjny z jakąś inną instytucją		9%
Mało znaczące sprawy		2%
Nie wiem, nie pamiętam		19%

Mimo słabej znajomości Trybunału Konstytucyjnego zdecydowana większość ankietowanych uważa, że powinna istnieć instytucja, która pilnuje jakości uchwalanego w Polsce prawa, chociażby tylko pod względem zgodności przyjmowanych uchwał z konstytucją. Gdy przypomnieliśmy respondentom najbardziej znane sprawy, które Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z ustawą zasadniczą, ponad trzy czwarte (76%) wyraziło opinię, że istnienie takiej instytucji jak Trybunał jest pożyteczne. Mimo że - jak pokazuje przykład ustawy o Narodowym Funduszu Zdrowia - skutki odrzucenia uchwalanych ustaw bywają kłopotliwe zarówno dla rządzonych, jak i rządzących, to jednak negatywnie o sensowności istnienia takiej instytucji jak Trybunał Konstytucyjny wypowiada się zaledwie 6% badanych.

CBOS

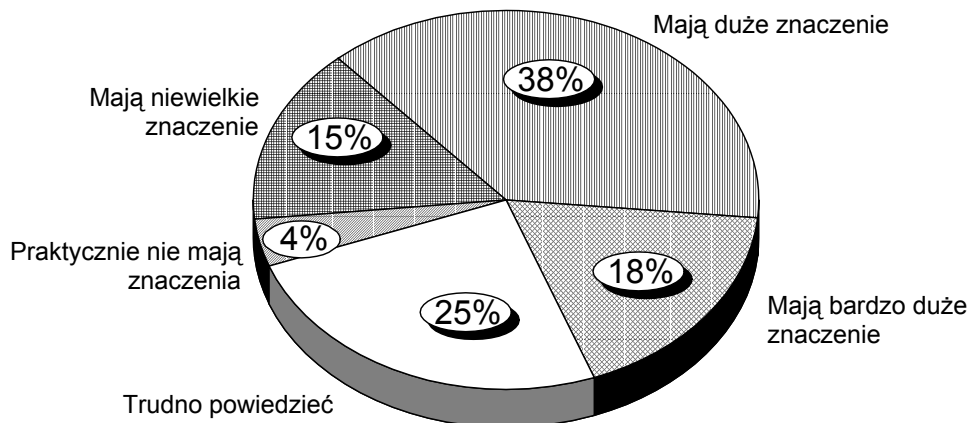
RYS. 3. OSTATNIO TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY ODRZUCIŁ KILKA USTAW UCHWALONYCH PRZEZ PARLAMENT (M.IN. USTAWĘ O NARODOWYM FUNDUSZU ZDROWIA CZY USTAWĘ O BIOPALIWACH) WYKAZUJĄC NIEZGODNOŚĆ ZAWARTYCH W NICH PRZEPISÓW Z KONSTYTUCJĄ. CZY, PANA(I) ZDANIEM, TO DOBRZE CZY ŹLE, ŻE ISTNIEJE TAKA INSTYTUCJA, KTÓRA ANALIZUJE I CZUWA NAD JAKOŚCIĄ PRAWA UCHWALONEGO PRZEZ PARLAMENT?

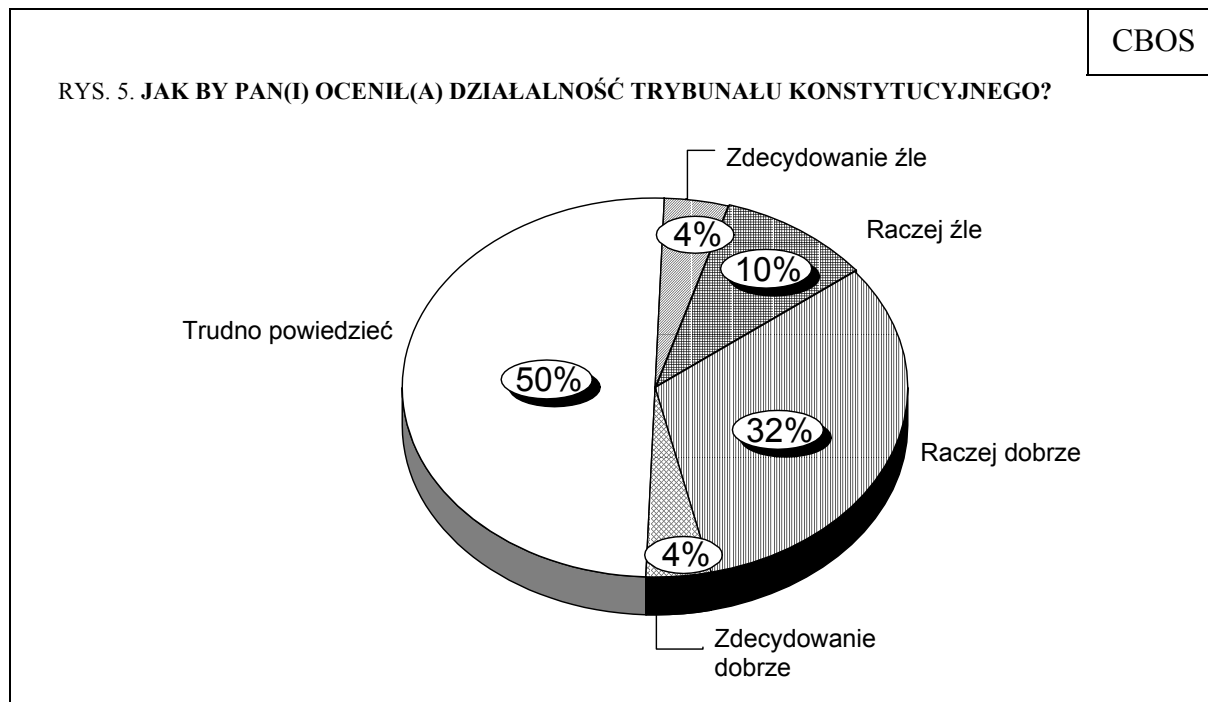
Ponad połowa respondentów (56%) jest zdania, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają duże znaczenie dla jakości stanowionego w Polsce prawa. Mniej niż jedna piąta (19%) uważa wyroki Trybunału za mało istotne lub wręcz nieistotne. Jedna czwarta ankietowanych nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.

CBOS

RYS. 4. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WYROKI TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO MAJĄ ZNACZENIE DLA JAKOŚCI POLSKIEGO PRAWA CZY TEŻ NIE MAJĄ?

Działalność Trybunału Konstytucyjnego na tle innych instytucji państwa i bez przywoływania przykładów jego orzeczeń³ pozytywnie ocenia 36% ogółu badanych, opinie negatywne wyraża co siódmy (14%). Połowa ankietowanych nie czuje się w tej materii kompetentna i nie potrafi ocenić działalności Trybunału Konstytucyjnego.

Gdy przypomnieliśmy ankietowanym sprawy, którymi zajmował się Trybunał Konstytucyjny, odsetek osób podejmujących się jego oceny nieco wzrósł, a opinie dotyczące bardziej szczegółowych aspektów działalności tej instytucji okazały się nieco lepsze niż ocena ogólna. Niemal połowa badanych (49%) pozytywnie ocenia działalność Trybunału Konstytucyjnego pod względem fachowości, ponad dwie piąte (44%) uważa, że jego orzeczenia są politycznie bezstronne. Tylko niewielkie liczebnie grupy oceniają te aspekty działalności Trybunału Konstytucyjnego negatywnie - nieco częściej polityczną bezstronność (12%) niż fachowość (8%).

³ Zob. komunikat CBOS „Oceny działalności instytucji publicznych”, lipiec 2004.

		CBOS
Jak Pan(i) ocenia działalność Trybunału Konstytucyjnego pod względem:		
- politycznej bezstronności		
Zdecydowanie dobrze		8%
Raczej dobrze		36%
Raczej źle		10%
Zdecydowanie źle		2%
Trudno powiedzieć		44%
- fachowości		
Zdecydowanie dobrze		12%
Raczej dobrze		37%
Raczej źle		7%
Zdecydowanie źle		1%
Trudno powiedzieć		44%

Ocena politycznej bezstronności Trybunału Konstytucyjnego jest mało zróżnicowana, jeśli chodzi o opinie zwolenników poszczególnych partii politycznych. Najkorzystniejsze zdanie o tym aspekcie działalności Trybunału Konstytucyjnego mają zwolennicy PO i UW. Bezstronność polityczną tej instytucji pozytywnie ocenia również ponad połowa zwolenników PiS, PSL, a także rządzącej koalicji SLD-UP. Relatywnie najbardziej krytyczni są sympatycy Samoobrony i SdPi, chociaż także wśród nich większa część pozytywnie ocenia ten wymiar działalności Trybunału Konstytucyjnego. Najwięcej problemów z wyrażeniem opinii na ten temat mieli potencjalni wyborcy LPR.

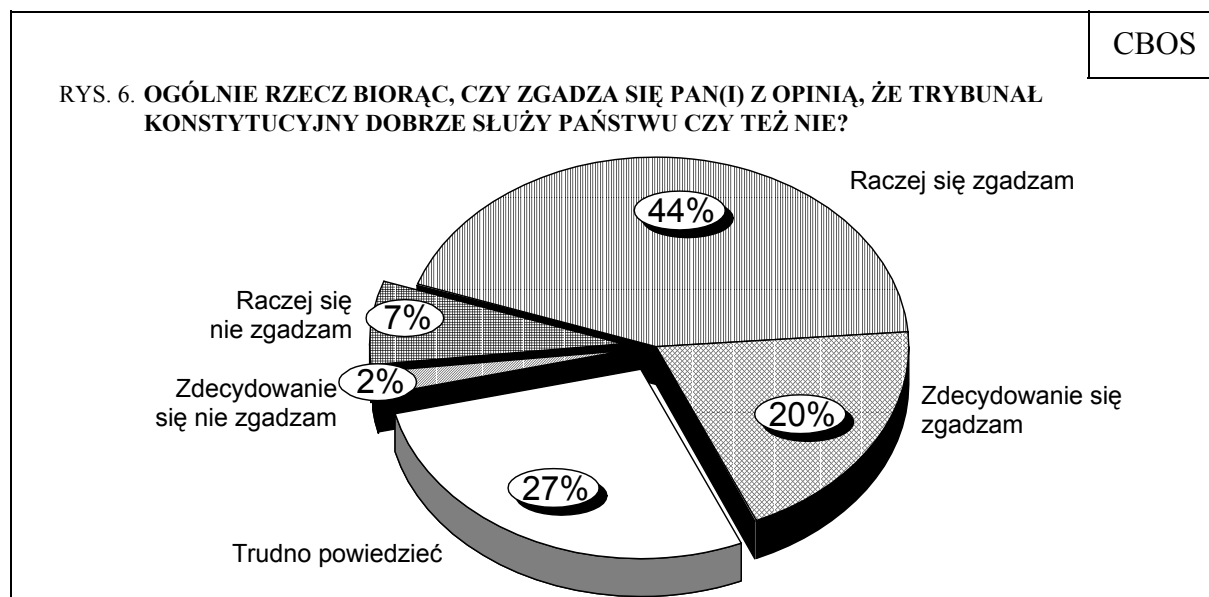

Tabela 1

Potencjalne elektoraty	Jak Pan(i) ocenia działalność Trybunału Konstytucyjnego pod względem politycznej bezstronności?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UW*	80	7	13
PO	66	9	25
PiS	59	13	28
PSL	53	10	37
SLD+UP	53	13	34
SdPI*	45	29	26
LPR	44	6	51
Samobrona	33	21	46
Niezdecydowani	31	10	59

*Wyniki należy traktować z ostrożnością ze względu na małe liczebności elektoratów tych partii w badanej próbie

Większość ankietowanych (64%) zgadza się z opinią, że Trybunał Konstytucyjny dobrze służy państwu, jedynie nieliczni (9%) mają przeciwne zdanie na ten temat.

Mimo znaczącego miejsca w systemie prawnym państwa Trybunał Konstytucyjny jest instytucją mało znaną. Tylko 13% Polaków faktycznie orientuje się co do jego kompetencji lub potrafi wymienić przykłady jego orzeczeń. Zaledwie jedna trzecia badanych (31%) mniej więcej wie, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny, a niespełna dwie piąte (37%) deklaruje, że zetknęło się z nazwą tej instytucji. Najbardziej znane orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego to uznanie za niezgodne z konstytucją ustaw o Narodowym Funduszu Zdrowia oraz o biopaliwach. Mimo niewielkiej wiedzy o Trybunale większość Polaków pozytywnie wyraża się o usytuowaniu tej instytucji w systemie prawnym oraz znaczeniu jej wyroków. Pozytywnie oceniana jest także działalność Trybunału Konstytucyjnego - zarówno w aspekcie ogólnym, jak i pod względem fachowości oraz bezstronności politycznej.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy słyszał(a) Pan(i) o działalności Trybunału Konstytucyjnego?
 1 - Tak, słyszałem(a) i mniej więcej wiem, czym on się zajmuje;
 2 - Tak, słyszałem(a), ale dokładnie nie wiem, czym on się zajmuje; 3 - Nie, nic nie słyszałem(a) o Trybunale Konstytucyjnym

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	31	37	32	961
Płeć				
Mężczyźni	39	36	25	459
Kobiety	25	38	37	502
Wiek				
18-24 lat	30	42	28	142
25-34	37	38	26	176
35-44	39	41	20	151
45-54	33	38	29	192
55-64	27	35	38	128
65 lat i więcej	22	30	48	172
Miejsce zamieszkania				
Wieś	19	37	44	352
Miasto do 20 tys.	36	32	32	121
20-100 tys.	38	36	26	188
101-500 tys.	38	40	23	181
501 tys. i więcej mieszk.	44	41	15	119
Wykształcenie				
Podstawowe	11	31	58	275
Zasadnicze zawodowe	19	47	34	245
Średnie	45	39	16	334
Wyższe	70	25	5	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	60	31	9	59
Prac. umysł. niż. szczebla	50	40	10	77
Pracownicy fiz. - umysł.	42	37	21	85
Robotnicy wykwalifikowani	29	48	23	81
Robotnicy niewykwalifik.	7	40	53	46
Rolnicy	18	38	43	51
Pracujący na własny rach.	50	44	6	35
Bierni zawodowo				
Renciści	20	34	46	117
Emeryci	27	32	42	208
Uczniowie i studenci	37	44	19	59
Bezrobotni	26	38	36	112
Gospodynie domowe i inni	28	31	42	30
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	43	38	19	119
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	39	45	16	72
sekt. pryw. poza rolnict.	39	39	22	195
prywatnym gosp. rolnym	19	35	47	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	20	41	39	142
301-500	26	38	36	170
501-900	32	40	28	207
901-1200	42	38	19	80
Powyżej 1200 zł	65	28	8	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	30	45	308
Średnie	29	42	29	436
Dobre	44	37	19	217
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	23	43	35	75
Raz w tygodniu	27	36	37	445
1-2 razy w miesiącu	32	37	31	151
Kilka razy w roku	38	38	24	178
W ogóle nie uczestniczy	43	35	22	111
Poglądy polityczne				
Lewica	42	37	20	155
Centrum	36	38	27	306
Prawica	37	40	23	268
Trudno powiedzieć	12	32	56	231

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, wyroki Trybunału Konstytucyjnego mają znaczenie dla jakości polskiego prawa czy też nie mają? 1 - Mają bardzo duże znaczenie; 2 - Mają duże znaczenie; 3 - Mają niewielkie znaczenie; 4 - Praktycznie nie mają znaczenia

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	38	15	4	25	960
Płeć						
Mężczyźni	21	39	14	5	20	459
Kobiety	16	37	15	3	30	501
Wiek						
18-24 lat	16	43	15	3	22	142
25-34	23	51	8	3	15	176
35-44	25	39	18	3	16	150
45-54	19	38	15	4	23	192
55-64	12	30	22	5	30	128
65 lat i więcej	14	25	12	4	46	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	12	33	14	4	37	352
Miasto do 20 tys.	24	44	10	2	20	121
20-100 tys.	19	40	15	1	25	188
101-500 tys.	22	39	20	6	14	180
501 tys. i więcej mieszk.	25	40	13	7	15	119
Wykształcenie						
Podstawowe	9	27	12	4	48	274
Zasadnicze zawodowe	17	40	15	4	25	245
Średnie	23	41	18	3	15	334
Wyższe	32	52	10	4	2	106
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	24	63	4	5	4	59
Prac. umysł. niż. szczebla	31	47	13	0	9	77
Pracownicy fiz.- umysł.	18	47	18	4	13	85
Robotnicy wykwalifikowani	19	43	17	4	16	80
Robotnicy niewykwalifik.	18	48	10	0	24	46
Rolnicy	14	39	14	5	28	51
Pracujący na własny rach.	27	36	22	0	15	35
Bierni zawodowo						
Renciści	14	29	16	4	37	117
Emeryci	16	27	13	5	38	208
Uczniowie i studenci	25	41	18	4	14	59
Bezrobotni	11	34	18	5	32	112
Gospodynie domowe i inni	13	27	7	7	46	30
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	24	47	15	3	10	119
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	21	56	13	2	8	71
sekt. pryw. poza rolnict.	22	44	13	3	17	195
prywatnym gośp. rolnym	12	40	14	5	29	49
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	13	36	14	6	30	142
301-500	19	35	19	3	24	170
501-900	20	38	13	3	27	207
901-1200	20	48	15	2	16	80
Powyżej 1200 zł	32	45	15	3	5	70
Ocena własnych war. mater.						
Złe	14	32	15	5	33	308
Średnie	18	39	15	3	26	434
Dobre	25	44	14	3	14	217
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	17	31	18	3	31	75
Raz w tygodniu	16	40	13	4	28	445
1-2 razy w miesiącu	16	44	15	3	22	151
Kilka razy w roku	24	33	17	4	23	177
W ogóle nie uczestniczy	22	35	16	6	21	111
Poglądy polityczne						
Lewica	24	45	15	2	15	155
Centrum	21	41	17	4	18	306
Prawica	22	39	16	6	18	268
Trudno powiedzieć	7	28	10	3	52	230

Tabela 3. Jak Pan(i) ocenia działalność Trybunału Konstytucyjnego pod względem politycznej bezstronności?

	(%)			
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	12	44	959
Płeć				
Mężczyźni	52	11	37	459
Kobiety	37	12	51	500
Wiek				
18-24 lat	47	12	40	142
25-34	55	7	37	176
35-44	55	11	34	150
45-54	44	12	44	191
55-64	34	19	47	128
65 lat i więcej	29	9	62	172
Miejsce zamieszkania				
Wieś	36	11	53	351
Miasto do 20 tys.	45	11	44	121
20-100 tys.	52	8	40	188
101-500 tys.	52	14	34	180
501 tys. i więcej mieszk.	45	15	39	119
Wykształcenie				
Podstawowe	26	10	64	274
Zasadnicze zawodowe	42	12	47	245
Średnie	53	13	34	334
Wyższe	69	11	20	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	70	8	22	59
Prac. umysł. niż. szczebla	64	10	26	77
Pracownicy fiz.- umysł.	50	13	37	85
Robotnicy wykwalifikowani	50	12	38	80
Robotnicy niewykwalifik.	47	7	45	46
Rolnicy	38	10	53	50
Pracujący na własny rach.	52	16	31	35
Bierni zawodowo				
Renciści	25	12	63	117
Emeryci	34	13	53	208
Uczniowie i studenci	65	15	20	59
Bezrobotni	41	9	50	112
Gospodynie domowe i inni	27	18	55	30
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	59	11	30	119
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	67	10	23	71
sekt. pryw. poza rolnict.	49	11	40	195
prywatnym gosp. rolnym	36	10	54	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	34	14	52	142
301-500	42	12	46	170
501-900	50	10	40	207
901-1200	48	20	32	80
Powyżej 1200 zł	60	13	27	70
Ocena własnych war. mater.				
Źle	36	12	52	307
Średnie	44	12	44	434
Dobre	56	10	33	217
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	35	13	52	75
Raz w tygodniu	43	10	47	445
1-2 razy w miesiącu	49	14	37	151
Kilka razy w roku	44	11	45	177
W ogóle nie uczestniczy	51	12	36	111
Poglądy polityczne				
Lewica	58	13	29	155
Centrum	51	14	35	306
Prawica	49	14	37	268
Trudno powiedzieć	20	6	74	230